

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00202-5/2025/5

Datum: 25. 2. 2025

Odgovor na sklep Državnega sveta o zaključkih posveta Kmetijstvo je varuh okolja in narave, znanstveno podprto

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) je 22. 1. 2025 prejela Sklep Državnega sveta k zaključkom posveta Kmetijstvo je varuh okolja in narave, znanstveno podprto.

Komisija Državnega sveta Republike Slovenije je na 24. seji dne 22. 1. 2025 sprejela naslednje zaključke:

1. Kmetijstvo ni zgolj sektor za pridelavo hrane, temveč ima ključno vlogo pri reševanju okoljskih izzivov. Znanost potrjuje, da je kmetovanje ključnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti, izboljšanje tal in stabilnost ekosistemov. Obdelovanje kmetijskih zemljišč preprečuje zaraščanje, medtem ko ohranjanje travnikov in polj deluje kot naravni ponor ogljika. Prakse, kot so kolobarjenje in regenerativno kmetijstvo, povečujejo sposobnost tal za zadrževanje vode, zmanjšujejo erozijo in krepijo odpornost na podnebne spremembe.

2. Prvo podnebno poročilo o stanju kmetijstva potrjuje, da sektor s trajnostnimi praksami zmanjšuje emisije toplogrednih plinov, izboljšuje biodiverzitetu in krepi prehransko varnost. Poudarek na sodelovanju med znanstveniki, kmeti in odločevalci je ključnega pomena za prilagoditev kmetijstva na spremenjene podnebne razmere in za ohranitev njegove vloge kot temelja za trajnostno prihodnost.

3. Biotska raznovrstnost je temelj stabilnih ekosistemov. Travniki in kmetijske površine zagotavljajo večjo biodiverzitetu kot nekateri gozdovi. Ohranjanje takšnih površin prispeva k naravnim ekosistemskim storitvam, preprečevanju erozije in zadrževanju vode.

4. Zaščita kmetijskih zemljišč za dolgoročno prehransko varnost je nujna. Slovenija izgublja rodovitna tla s hitrostjo enega nogometnega igrišča na dan, kar ogroža prehransko varnost. Če se bo trend nadaljeval, bi do leta 2053 lahko izgubili vsa rodovitna zemljišča. Nepremišljeni infrastrukturni projekti kot so avtoceste in veleblagovnice povzročajo nepopravljivo škodo na kmetijskih površinah. Takšni projekti morajo biti preusmerjeni na degradirana zemljišča, zaščita rodovitnih tal pa mora postati prednostna naloga.

5. Kljub trditvam, da živinoreja močno prispeva k emisijam toplogrednih plinov, sodobne raziskave kažejo, da je vpliv metana kratkotrajen in manjši, kot se pogosto navaja. S prilagoditvijo prehrane živali in naprednimi tehnološkimi rešitvami lahko emisije dodatno zmanjšamo. Poleg tega ima živinoreja pomembno vlogo pri ohranjanju krajine in biotske raznovrstnosti.

6. Zeleni prehod je potreben, vendar mora temeljiti na premišljenih in trajnostnih odločitvah. Postavljanje sončnih elektrarn na rodovitna kmetijska zemljišča ogroža prehransko varnost in uničuje naravne vire. Takšne projekte je treba usmeriti na neuporabljene površine, kot so strehe in degradirana območja. Slovenija ima priložnost postati zgled pri uvajanju trajnostnih praks v zelenem prehodu.

7. Učinek tople grede, ki ga prekomerno krepijo človeški izpusti toplogrednih plinov, ostaja predmet razprav. Hipoteza, da so antropogene emisije edini vzrok globalnega segrevanja, ni bila neposredno eksperimentalno dokazana. Prav tako so se pojavili očitki o manipulaciji podatkov, ki zahtevajo večjo transparentnost in neodvisne raziskave. Biološki krožni sistemi, kot so gozdovi in živinoreja, ogljika sicer ne vežejo trajno, kljub temu pa pomembno prispevajo k uravnavanju naravnega ogljičnega kroga.

8. Okoljske politike morajo temeljiti na preverjenih znanstvenih dognanjih in dolgoročnih učinkih, ne na ideoloških usmeritvah. Nepremišljeni ukrepi, kot je poudarjanje manj pomembnih okoljskih tem (npr. plastične slamice), ne rešujejo ključnih vprašanj, kot so izguba rodovitne zemlje in trajnostna raba naravnih virov.

9. Kmetijstvo in kmetje v družbi pogosto nepravilno uživajo slab ugled, kar je delno posledica izobraževalnega sistema, ki napačno prikazuje kmetijstvo kot glavnega krivca za onesnaževanje narave. Pomembno je poudariti dejanski prispevek kmetijstva k trajnosti, ohranjanju narave in zagotavljanju prehranske varnosti. Z uravnoteženim izobraževalnim pristopom in prepoznavanjem kmetov kot ključnih pridelovalcev hrane ter varuhov narave lahko povrnemo njihov ugled in okrepimo družbeni pomen kmetijstva. Tak pristop bo pripomogel tudi k spodbujanju mladih, da se odločijo za prevzem kmetij, saj je trenutno nizko zanimanje za to skrb vzbujajoče.

10. Reševanje okoljskih in kmetijskih izzivov zahteva tesno sodelovanje med kmeti, znanstveniki in oblikovalci politik. Načrtovanje mora temeljiti na znanstvenih dognanjih, vključevati vse deležnike in podpirati trajnostne rešitve, pri čemer kmetijstvo ostaja zaveznik okolja in ne njegov uničevalec.«

V nadaljevanju Vlada RS podaja odgovore k zaključkom posveta Kmetijstvo je varuh okolja in narave, znanstveno podprto.

Glede zaključkov posveta Kmetijstvo je varuh okolja in narave, znanstveno podprto, Vlada RS uvodoma poudarja pomen odprte, uravnotežene in celovite razprave o vlogi in pomenu kmetijstva v Sloveniji. Kmetijstvo namreč ni le gospodarski sektor, temveč je sektor, ki opravlja številne funkcije v prostoru. Ključno je odpiranje razprave glede načina uresničevanja trajnostnega kmetijstva, ki je oblika kmetovanja, ki sočasno zasleduje gospodarski, okoljsko-podnebni in družbeni vidik trajnostnosti.

S trajnostnim kmetijstvom se poleg temeljne naloge proizvodnje varne in kakovostne hrane, krme in kmetijskih surovin spodbujajo širši družbeno-ekonomski razvoj podeželskih območij, trajnostno upravljanje prostora ter zagotavljanje ekosistemskih storitev v povezavi z varovanjem naravnih virov, zlasti zdravlja kmetijskih tal, biotske raznovrstnosti in kakovosti voda, ohranjanjem kmetijske krajine ter blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem na njih.

Vlada RS si z ukrepi kmetijske politike prizadeva podpreti večnamensko vlogo trajnostnega kmetijstva in s tem prehod v trajnosten, odpornejši, vključujoč in pravičnejši kmetijsko-prehranski sistem. Toda iskanje sistemskih rešitev, ki istočasno uresničujejo vse tri vidike trajnostnosti v kmetijstvu, je izredno zahteven proces, ki terja celovito, objektivno razpravo, temelječo na dejstvih in podatkih. Hkrati gre pri tem za iskanje konsenza ne le znotraj kmetijskega sektorja, temveč širše vzdolž verige preskrbe s hrano in tudi družbe kot celote. Pri tem ima vsak člen v verigi preskrbe s hrano (od proizvajalca, predelovalca, logistike, trgovine do potrošnika) pomemben vpliv na razvoj prehranskega sistema v Sloveniji in s tem tudi na model razvoja kmetijstva v Sloveniji.

Glede posameznih zaključkov z omenjenega posveta Vlada RS podpira zaključek, da ima lahko kmetijstvo poleg pridelave hrane ključno vlogo tudi pri reševanju okoljskih izzivov. Trajnostno kmetijstvo je predvsem tista oblika kmetijstva, ki lahko zagotavlja večfunkcionalnost in uresničevanje ekosistemskih storitev (zaključek št. 1) in je pomembna tudi s stališča ohranjanja biotske raznovrstnosti. Neustrezno upravljanje pa lahko privede do nasprotnih učinkov, kot so degradacija tal in izguba biotske raznovrstnosti.

Prav tako Vlada RS podpira zaključek št. 2, da trajnostni model kmetijstva prispeva k blaženju podnebnih sprememb in krepitvi biotske raznovrstnosti ob hkratni pridelavi hrane, kar kažejo tudi podatki prvega Podnebnega poročila o stanju v kmetijstvu za leto 2023. Preliminarni podatki emisij toplogrednih plinov za leto 2023 pa kažejo, da so se emisije v kmetijstvu med letoma 2022 in 2023 zmanjšale za 1,7 %. Vlada RS se strinja tudi s tem, da je učinkovito sodelovanje med deležniki pomembno za prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe, poleg tega pa je ključno tudi za blaženje podnebnih sprememb v kmetijstvu.

Hkrati Vlada RS prepoznava pomen ohranjanja biotske raznovrstnosti v kmetijskih ekosistemih (zaključek št. 3) in si zato z ukrepi kmetijske politike, ki so oblikovani v dialogu z naravovarstveno stroko in pristojnim ministrstvom, prizadeva za čim večji vpis kmetovalcev v biodiverzitetne ukrepe in močnejši razvoj in prenos znanja na tem področju.

Še naprej bodo tekla prizadevanja za dvig osveščenosti kmetov o pomenu takšnih ukrepov in za iskanje sistemskih rešitev, ki bodo stimulativne za kmete, da se bodo še bolj odločali za trajnostne kmetijske prakse. Je pa pomembno poudariti, da biodiverziteta ni avtomatično višja na vseh travnikih ali kmetijskih površinah v primerjavi z gozdovi; veliko je odvisno od načina in intenzivnosti upravljanja ter ohranjanja posameznega ekosistema. Tako lahko tako ekstenzivno obdelane travniške površine, kot tudi sonaravni gozdovi nudijo večjo biodiverzitetno kot gospodarsko intenzivni gozdovi ali intenzivno obdelani travniki.

Poleg tega pa je v navezavi na zaključek št. 3 pomembno opozoriti, da imajo le nekateri travniki in nekatere kmetijske površine večjo biotsko raznovrstnost, kot nekateri gozdovi. Nekateri kmetijske površine zaradi načina kmetovanja resnično prispevajo k naravnim ekosistemskim storitvam. Vendar pa nekateri načini kmetovanja in posledično nekatere kmetijske površine negativno vplivajo na ekosistemske storitve, kot so erozija tal, zadrževanje vode in shranjevanje ogljika.

Glede zaključka št. 4 se Vlada RS strinja, da so kmetijska zemljišča in zdrava kmetijska tla temelj prehranske varnosti in suverenosti. Ker so kmetijska zemljišča temelj prehranske varnosti, si s spremembami zakona o kmetijskih zemljiščih, ki je v javni razpravi, v prvi vrsti prizadeva za hitrejšo trajno zaščito kmetijskih zemljišč.

Trend izgube kmetijskih zemljišč, ki so osnova za zagotavljanje prehranske varnosti in suverenosti, je že od samostojnosti države negativen in dejstvo je, da izgubljam kmetijska zemljišča zaradi številnih interesov, ki posegajo na kmetijska zemljišča. Najbolj kritična je pozidava kmetijskih zemljišč, ker s tem trajno izgubimo potencial pridelave in ključen naravni vir - tla.

Vlada RS se strinja, da mora postati prednostna naloga zaščita rodovitnih tal, prostorsko načrtovanje pa mora biti usmerjeno na obstoječa degradirana tla oziroma mora upoštevati hierarhijo izkoriščanja zemljišč (preprečiti – ponovno uporabiti – zmanjšati – nadomestiti). Poudarja, da Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 kot ukrepe varstva tla opredeljuje tudi trajnostno upravljanje s tlemi in zemljišči ter zmanjšano neto letno rastjo pozidanih zemljišč za 25% do leta 2030 in s ciljem ničelne rasti pozidanih površin od 2050 naprej. Vlada RS zato opozarja, da bi prehranska varnost in zagotavljanje kakovostne hrane morala biti v ospredju ne le kmetijske politike, temveč tudi drugih politik v državi. Poleg tega je varstvo kmetijskih zemljišč tudi ustavna kategorija, zato je odgovornost vseh, da se dvigne pomen varstva kmetijskih zemljišč in kmetijskih tal v družbi.

V zvezi s tem se Vlada RS strinja tudi z zaključkom št. 6, da je energetska infrastruktura smiselno prednostno umeščati izven kmetijskih zemljišč, in sicer prednostno na degradirana ali že pozidana zemljišča, na objekte itd.

Glede metana in njegovega toplogrednega učinka, navedenega v zaključku št. 5, Vlada RS meni, da je za izračun emisij toplogrednih plinov treba upoštevati mednarodno veljavno metodologijo, ki jo je izdal Medvladni odbor za podnebne spremembe (v nadaljnjem besedilu: IPCC). Uporaba nove predlagane metodologije v navezavi na metan bi namreč upoštevala le spremembe v izpustih tega toplogrednega plina, ne pa tudi učinka metana, ki je v ozračju že

prisoten. Ravni metana v ozračju pa so že sedaj zelo visoke, saj so se povečale za več kot 50 % v primerjavi s predindustrijsko dobo (1850–1900). Kljub temu, da je metan v ozračju prisoten manj časa kot ogljikov dioksid, ima veliko večji potencial globalnega segrevanja, ta je 80-krat večji od potenciala ogljikovega dioksida (gledano v 20-letnem obdobju). Nova metodologija bi tudi pomenila, da lahko (predvsem večji pridelovalci) že z manjšim zmanjšanjem glav živine postanejo podnebno nevtralni, kljub temu, da bi njihove še vedno velike črede konstantno prispevale k emisijam metana v ozračje. Takšna metodologija bi tako pomenila več nepravilnosti med večjimi in manjšimi pridelovalci. Manjši pridelovalci (ki v Sloveniji prevladujejo) bi namreč bili kaznovani, če bi npr. nekoliko povečali svojo (sicer relativno majhno) čredo, medtem ko bi takšna metodologija služila in nagrajevala predvsem globalno zelo velike pridelovalce.

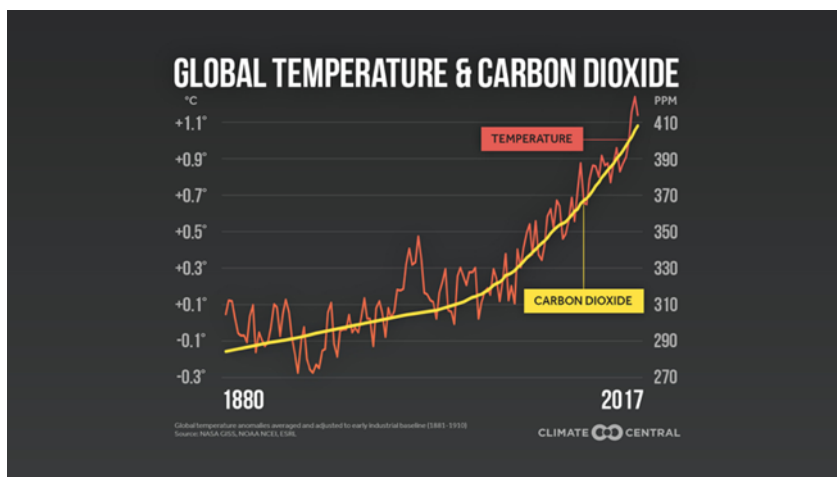
Res je, da lahko emisije toplogrednih plinov iz živinoreje do neke mere zmanjšamo s prilagoditvijo prehrane živali in tehnološkimi rešitvami. Vendar je potencial za zmanjšanje emisij preko tehnoloških rešitev relativno omejen. Večji potencial predstavljajo spremembe prehranjevalnih navad, ki bi pozitivno vplivale tudi na zdravje ljudi. Vlada RS opozarja tudi na dejstvo, da je struktura pridelave hrane v Sloveniji neuravnotežena in v segmentu sadja in zelenjave ne dosegamo ustreznih ravni samooskrbe (znašata približno 30 % in 50 %). Precejšnje zmanjšanje emisij tako lahko dosežemo z zmanjšanjem deleža živinoreje in preusmerjanjem v pridelavo rastlinske prehrane za ljudi, ter hkratnimi spremembami prehranjevalnih navad. Slovenci smo leta 2021 v povprečju pojedli za 22 % več mesa, kot povprečen Evropejec.¹ Spremembe v prehranjevalnih navadah bi torej koristile tako zdravju ljudi, kot okolju.

Predvsem z vidika kratkoročnega časovnega okvira (npr. 20 let), velja metan še vedno za močan segrevalni plin, zato so njegove emisije pomembne če se povečujejo. Živinoreja lahko pripomore k ohranjanju krajine in biotske raznovrstnosti, vendar je ta pozitiven vpliv povezan predvsem s tradicionalnimi, nizko intenzivnimi oblikami živinoreje. V nasprotju s tem pa lahko intenzivna živinoreja povzroči okoljske probleme, kot so degradacija tal in izguba biodiverzitete.

Glede zaključka št. 7 Vlada RS poudarja, da je IPCC v svojem zadnjem Ocenjevalnem poročilu,² pri katerem so sodelovali znanstveniki z vsega sveta, navedel, da so človekove aktivnosti nedvoumno povzročile globalno segrevanje, kar je dejstvo. Učinek tople grede, ki nastaja zaradi toplogrednih plinov v ozračju, ne obstaja le zaradi človekovih aktivnosti in t. i. antropogenih emisij. Tudi naravni sistemi (oceani, mokrišča itd.) izpuščajo toplogredne pline v ozračje. Vendar človekove aktivnosti izpuščajo v ozračje dodatne količine toplogrednih plinov, ki tako rušijo naravno ravnovesje med viri toplogrednih plinov in ponori. Posledica rušenja tega ravnovesja so pogostejše in intenzivnejše poplave, suše, požari, vročinski valovi in drugi ekstremni vremenski pojavi. Jasno povezavo med večanjem koncentracije toplogrednih plinov v ozračju in višanjem temperature kaže tudi spodnji graf:

¹ [Potrošnja hrane - proteini živalskega izvora | Okoljski kazalci](#). ² [IPCC AR6 SYR SPM.pdf](#)

² [IPCC AR6 SYR SPM.pdf](#)

Vir: How Do We Know Humans Are Causing Climate Change? | The Climate Reality Project

Znanost namreč jasno kaže, da so antropogene emisije, čeprav ne edine, kljub temu ključni dejavnik aktualnih podnebnih sprememb. Pomembno je, da se tudi v prihodnje podpirajo neodvisne, objektivne raziskave, ki bodo v podporo državam in družbi pri hitrejšemu prilagajanju na podnebne spremembe in zmanjševanju emisij toplogrednih plinov iz ozračja.

V povezavi z zaključkom št. 8 in 10 se Vlada RS strinja, da je treba okoljsko politiko voditi premišljeno in na podlagi objektivnih, znanstveno podprtih dejstev in raziskavah ter da je pri tem ključno tesno sodelovanje kmetov s stroko, kmetijskimi svetovalci, naravovarstveno in okoljsko stroko ter drugimi deležniki v sistemu znanja in inovacij. Vendar pa je pomembno izpostaviti, da vsaka okoljska problematika globalno lahko predstavlja velik in kompleksen izziv, čeprav na prvi pogled lahko deluje manj pomembna. Onesnaženost s plastiko postaja vse večji problem, posledično pa tudi onesnaženost z mikroplastiko, ki se med drugim nalaga tudi v človeških telesih.³ Kljub na videz preprostemu ukrepu, kot je prepoved uporabe plastičnih slamic, ima to lahko široke pozitivne učinke na dobrobit okolja in zdravje ljudi.

Poleg tega je ključno, da se kmetijstvo predstavi celovito in objektivno, z vseh zornih kotov, tudi znotraj izobraževalnega sistema, in da družba v prihodnje bolje ovrednoti delo kmetovalcev. Ti so ključni pridelovalci hrane za vsakega posameznika in bi zato morali biti bistveno bolj cenjeni. Zato se Vlada RS strinja z zaključkom pod št. 9. Spoštljiv odnos do kmetovalcev je eden od ključnih predpogojev (poleg ekonomske in socialne varnosti), da se bodo mladi lažje odločali za ta poklic.

³ [Microplastics are everywhere — we need to understand how they affect human health | Nature Medicine.](#)